

А. В. Шевчук

РОЛЬ РЕГІОНАЛЬНИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМ У РЕГУЛЮВАННІ СТРУКТУРНИХ ДИСПРОПОРЦІЙ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті розкрито зміст структурних диспропорцій. Структурні диспропорції запропоновано розглядати за внутрішнім (у межах системи) та зовнішнім (міжсистемні взаємодії) векторами. Вказано на високу взаємозалежність систем освіти, економіки та ринку праці. Систематизовано критерії визначення структурних диспропорцій у сфері освіти. Обґрунтовано актуальність децентралізації управління освітою в Україні та розвиток регіональних освітніх систем. Проаналізовано основні показники зайнятості населення як індикатори структурних диспропорцій економіки та освіти в Україні. Досліджено динаміку попиту і пропозиції праці. Здійснено порівняння кількісних значень підготовки фахівців системою вищої освіти в Україні та зростаючої міграції молоді з освітньою метою за кордон. Обґрунтовано потребу першочергового відновлення в Україні системи планування і прогнозування розвитку економіки для визначення реальної потреби у фахівцях і робітничих кадрах. Актуалізовано потребу стимулювання рееміграції осіб, які навчалися за кордоном. Запропоновано пріоритетні напрями перспективної модернізації освіти в Україні з стратегічним інноваційним розвитком регіональних освітніх систем.

Ключові слова: структурні зміни, структурні диспропорції, національна економіка, ринок праці, попит і пропозиція праці, освітня міграція, регіональні освітні системи.

Актуальність проблеми. Питання відповідності випуску спеціалістів актуальних спеціальностей реальним потребам ринку праці з подальшим впливом на економічні процеси набула особливого значення в період сучасного реформування економіки України. Невиправдане переважання кількості випускників системи освіти певних спеціальностей, їх невідповідність економічній спеціалізації регіонів, значні перекося на ринку в площині співвідношення попиту та пропозиції праці суттєвим чином впливають на соціально-економічний розвиток держави. Тому перед науковцями актуальним завданням стоїть розвиток теоретико-методологічних основ дослідження регулювання структурних диспропорцій економіки та підготовки фахівців, що можливо забезпечити через цілісний розвиток регіональних освітніх систем.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Дослідження структурних диспропорцій економіки, ринку праці розкриваються у працях науковців, як правило, за результатами статистичного аналізу. Тут варто відзначити праці таких авторів, як С. Бандур, Л. Гриневич, О. Клімова [1], Ю. Ковалевський [2], А. Колот, Е. Лібанова, Л. Лісогор, Ю. Маршавін, О. Мудра [3], І. Петрова, С. Помінчук [4], У. Садова, Н. Скірка [5], Ю. Чернявська [7], В. Шаповал [8] та ін. Що стосується питання цілісного розвитку регіональних освітніх систем (РОС), то дана категорія розкрита більш вибірково. Окремі ракурси вивчення РОС (освітніх систем загалом) висвітлені у працях Л. Антонюк, В. Бикова, Н. Білик, О. Гринькевич, В. Огнев'юка, А. Павленка, Л. Семів та ін. Незважаючи на здійснені напрацювання, залишається актуальним питання регулювання структурних диспропорцій економіки з обґрунтуванням переваг формування і розвитку РОС.

Мета статті. Метою даної публікації поставлено визначення впливу регіональних освітніх систем та обґрунтування їх ролі у регулюванні структурних диспропорцій економіки України.

Викладення основного матеріалу дослідження. Категорія «структурні диспропорції» є однією з фундаментальних в економічній науці. Вона є похідною від поняття структури. У більшості випадків структуру прив'язують до поняття системи й організації, хоча єдиної точки зору на співвідношення цих понять не існує [1, с. 61]. Вважаємо, що зміст структури визначає стійкість зв'язків між елементами системи, які її формують. Відтак, поняття *структури економіки* скеровує до складовості економічної системи. Як пише Н. Скірка, структура економіки країни – це співвідношення, які відображають взаємозв'язки та взаємозалежності між окремими частинами економіки, окремими її секторами, галузями тощо; структуру можна визначити як ефективну за умови наявності зростання продуктивності праці, фондівіддачі, зниження матеріаломісткості, а також відповідності виробленої продукції потребам суспільства [5, с. 206].

Таким чином, структура економіки – динамічна системна характеристика. Щоб сформулювати суть структурних диспропорцій, необхідно розуміти особливості структурних змін, зрушень, перебудови, перетворень і трансформації.

Структурні зміни є наслідком структурних зрушень, перебудови, перетворень чи трансформації в економіці та відображають нову систему зв'язків, які при цьому виникають. Структурні зрушення є процесом зміни зв'язків у системі, при якому зберігається ресурсна основа її (системи) функціонування та розвитку. Структурна перебудова є складнішим процесом, адже, окрім зміни зв'язків, передбачає оптимізацію використання ресурсного забезпечення. Структурні перетворення передбачають нові способи використання ресурсів. Структурна трансформація є складним, часто цілеспрямованим і регульованим процесом, що передбачає виникнення нової системи зв'язків, спричинених становленням нової сфери економічної діяльності, виникненням нового ринкового сегменту (рис. 1).

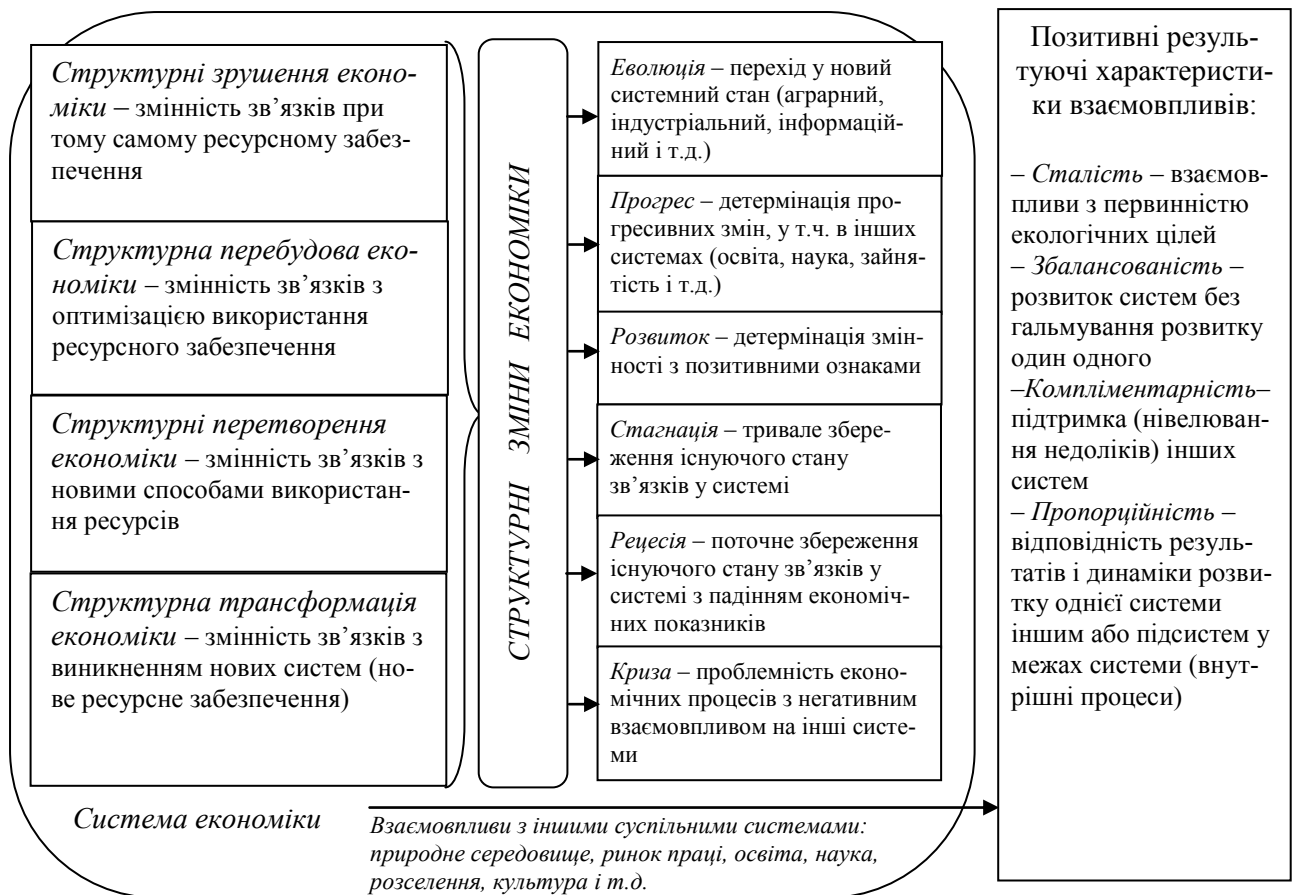

Рис. 1. Структурні зміни економіки з відображенням на наслідках міжсистемних взаємодій

Джерело: Складено автором

З рис. 1 бачимо, що структурні диспропорції є негативною результуючою характеристикою міжсистемних взаємовпливів (протилежною до пропорційності). Диспропорції є результатом недосконалостей структурних змін, точніше їх наслідків впливу. Диспропорційність відображає невідповідність результатів і динаміки розвитку однієї системи іншим.

Диспропорційність можна розглядати як за внутрішнім, так і за зовнішнім вектором. Внутрішній вектор розкриває неузгодженість окремих складових системи між собою. Як пишуть українські автори, внутрішній характер диспропорцій в економіці розкриває порушення узгодженості, відповідності взаємопов'язаних економічних процесів та показників, що характеризують функціонування і розвиток окремих галузей та виробництв, протікання стадій відтворювального циклу; диспропорції свідчать про гіпертрофований розвиток одних секторів економіки за рахунок інших [8, с. 124; 7].

Зовнішній вектор диспропорційності вказує на проблемні наслідки взаємодій освітньої системи з іншими системами певного просторового рівня (як правило, країни чи регіону). Економічна система

найтісніші взаємозв'язки виявляє з ринком праці та освітою. Відтак, дослідження структурних диспропорцій є дуже актуальним з погляду аналізу (не)узгодженостей згаданих систем.

Для дослідження структурних диспропорцій економіки та освіти доцільно брати за основу системний підхід, адже, як зазначалось, структура є однією з характеристик системи. Щодо сфери освіти системний підхід скеровує до поняття *освітньої системи*, яка може формуватись на рівнях міжнародному (типовий приклад, освітня система інтеграційного об'єднання ЄС), транскордонному, національному, регіональному (подекуди міжрегіональному в межах країни). На наше переконання, у нинішніх умовах дослідження структурних диспропорцій в економіці України дуже актуальним є регіональний рівень, зокрема з огляду на затяжний, але все ж таки процес реалізації адміністративно-територіальної реформи. Тому питання формування РОС та визначення їх ролі у доланні структурних диспропорцій економіки України потребують належного наукового обґрунтування.

Ми визначаємо *регіональну освітню систему* (РОС) як підсистему державної освітньої системи та відносно автономну систему регіонального рівня. Дану систему формують підсистеми дошкільних установ, загальноосвітніх шкіл, закладів професійно-технічної та вищої освіти, елементами яких є освітні установи регіону, що надають освітні послуги населенню в цьому регіоні, та органи управління освітою регіону, спеціалізовані громадські організації, які займаються питаннями освіти, котрі зобов'язані забезпечувати функцію неперервності освітнього процесу в регіоні і задовольняти попит на спеціалістів на регіональному ринку праці.

З поданої дефініції виділяється *мета функціонування* РОС. Вона полягає у задоволенні попиту населення регіону на освітні послуги й попиту зі сторони економіки регіону на випускників РОС. Освітні установи також є елементами економіки регіону, тому частина попиту на випускників складає попит зі сторони освітніх установ, які реалізують освітні програми більш високого рівня. Ядром такої системи за ідеальних умов повинен бути регіональний ринок праці як осередок економічної активності та продукування регіонального суспільного продукту, що становить основу забезпечення якості життя населення та економічного зростання. Власне, саме структурні трансформації регіонального ринку праці повинні обумовлювати функціональну спрямованість РОС, особливо що стосується виконання нею кваліфікаційно-професійної функції [9, с. 27].

Питання структурних диспропорцій освітньої системи з економікою часто піднімаються вітчизняними науковцями і фахівцями. Зокрема, В. Шаповал у своїй публікації пише, що головною причиною дисбалансу між реальними потребами ринку праці і пропозицією є відсутність сучасної системи державного прогнозування та стратегічного планування, побудованої на єдиних концептуальних засадах; також однією з причин є відсутність балансу трудових ресурсів у складі державних програм економічного та соціального розвитку, стратегій регіонального розвитку, програм і стратегій розвитку окремих галузей суспільного життя [8, с. 123–124].

Твердження автора В. Шаповал скеровує до проблеми відсутності практичної застосування методичного забезпечення щодо планування і прогнозування реальної потреби економіки України у професійних кадрах на різнострокову перспективу. Основою такого методичного забезпечення має бути розроблена система показників статистичної оцінки. Одним з основних індикаторів тут має бути попит і пропозиція праці. Як пише Ю. Ковалевський, важливим напрямом дослідження існуючих диспропорцій є оцінювання обсягів попиту і пропозиції робочої сили та їх структури; це сприяє визначенню структурного співвідношення між попитом і пропозицією на ринку праці в розрізі професій та спеціальностей на перспективу, а також дозволяє органам управління скоригувати обсяги професійного навчання незайнятих, в тому числі безробітних у розрізі професій, спеціальностей і напрямів підвищення кваліфікації відповідно до попиту на ринку праці, оптимізувати співвідношення між попитом та пропозицією робочої сили заходами активної політики зайнятості [2, с. 9]. Наявність структурної диспропорції між попитом на робочу силу та її пропозицією є фактором, що обмежує як можливість працевлаштування безробітних, так і задоволення потреб роботодавців; для попередження цього в економічно розвинутих країнах розроблені методи прогнозування перспективного ринку праці, міжгалузева макромодель прогнозування зайнятості [4, с. 124]. Такі методичні апробації є дуже актуальними для України. Наразі втілення їх у життя видається проблемним – за умов «розривів» ефективної співпраці держави та наукових структур.

На рис. 2 проаналізовано статистичні показники, що відображають *попит і пропозицію праці* в частині зареєстрованих безробітних. Бачимо, що за період з 2005 року офіційний показник потреби в робочій силі суттєво знизився, хоча й відбувається поступове його зростання за останні три роки. Така ситуація зумовлена, з однієї сторони, стагнацією бізнес-активності в Україні в умовах політич-

ної кризи, а також втратою окупованих територій, де густина населення значно підвищувала кількісні показники зайнятості. Водночас, має місце катастрофічний рівень інформальної зайнятості, яка проливає собою дуже багато сфер господарювання. Зокрема, – це сфери послуг (перевезення, ремонту, екскурсії, домашні послуги прибирання і догляду, навчання, у тому числі репетиторство шкільне та іноземних мов), торгівлі, ренти, зайнятості в особистих селянських господарствах тощо. У результаті явище «змішаного» доходу для сучасного українця є звичним та в більшості випадків вимушено обов'язковим. Це схиляє значну частину населення до зайнятості в інформальному секторі економіки, що завищує реальні показники його безробіття.

Аналіз показника потреби в робочій силі потребує також професійного розрізу. Український ринок праці зберігає дефіцит на низку професійних груп фахівців при одночасній праценадлишковості робочої сили. Однією з причин такої ситуації є постійно висока міграційна активність населення та задовільні умови зайнятості для низки професій, зокрема високого соціального значення (медики, освітяни тощо).

Рис. 2. Динаміка деяких показників, що відображають попит і пропозицію праці в Україні, 2005–2017 роки (дані з 2014 року – без окупованих територій)

Джерело: Складено автором за даними [6]

** Дані щодо навантаження безробітних подано по допоміжній осі

Якщо зіставляти показники попиту і пропозиції праці до кількості студентів ВНЗ та обсягів їх випуску, то вони абсолютно не корелюють між собою. Знову ж таки, тут може бути дуже сильний вплив зайнятості в інформальному секторі економіки – як на засадах найму, так і самозайнятості й підприємництва (малий та середній бізнес). Водночас, для українського суспільства проявляється вплив ще одного потужного чинника – *міграції*. Зростаючі трудові міграційні процеси з України є індикатором диспропорцій ринку праці та економіки, наслідком чого є непродуктивна зайнятість. Невідповідність випуску фахівців реальним потребам та потенціалу розвитку економіки змушує значну частину населення, навіть з вищою освітою, декваліфікуватись за кордоном. Виникає й інша проблема. Мова йде про *освітню міграцію*. Розуміння молоддю, що здобуття вищої чи професійно-технічної освіти в Україні не є жодним чином запорукою здобуття затребуваної професії змушує все більшу її частину орієнтуватись на навчання за кордоном. Фактично, це є первинна форма реалізації високого рівня мобільності молоді з виїздом за кордон спочатку на навчання, а потім і з метою працевлаштування. На рис. 3 зображено дані щодо зростаючої динаміки чисельності української молоді, які їде навчатись за кордон на денну форму. В основному, це Польща. Також зберігається вагомість Німеччини, Чехії, Великобританії, Франції та інших європейських країн. За такої ситуації спадаючий граф кількості випущених фахівців ВНЗ є зумовлений не лише демографічною кризою, але й зростаючими міграційними настроями населення з освітньою метою. Така ситуація лише знижуватиме неефективність вітчизняної системи освіти. Якщо якість освіти не буде переорієнтована на стандарти провідних

країн, Україна ризикує втратити значний інтелектуальний та демографічний потенціал. А питання диспропорцій економіки України буде практично неможливо цілеспрямовано вирішити в умовах гострого браку кваліфікованих кадрів.

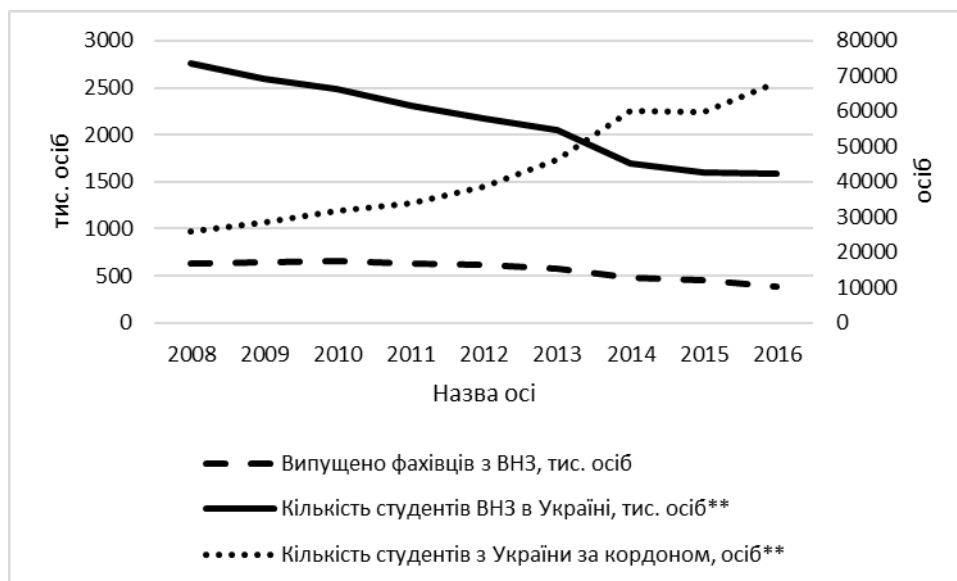

Рис. 3. Динаміка деяких показників, що відображають підготовку фахівців в Україні та освітні міграційні процеси, 2008-2016 роки (дані з 2014 року – без окупованих територій)

Джерело: Складено автором за даними [6]

** Дані щодо кількості студентів з України за кордоном подано по допоміжній осі

Загалом структурні диспропорції економіки та випуску фахівців можна розглядати з багатьох ракурсів. Наведені вище аналітичні дані відображають основні проблеми, які потребують первинного вирішення:

- по-перше, вкрай необхідно відновити систему планування і прогнозування розвитку економіки України та регіонів для обґрунтування реальної потреби у фахівцях і робітних кадрах;
- по-друге, з огляду на стрімко зростаючу освітню міграцію української молоді дуже затребуваними є програми реєміграції з забезпеченням першим робочим місцем, підтримкою підприємництва і самозайнятості.

Розгляд питання структурних диспропорцій залежить від обраного фокусу проблеми. У табл. 1 відображено критерії визначення структурних диспропорцій у сфері освіти внутрішнього і зовнішнього характеру. Окремо зазначено про можливість територіальних диспропорцій, які виникають під впливом нерівномірного розміщення та розподілу сировинних і виробничих ресурсів, територіальних відмінностей у розвитку економічного і трудового потенціалу [3, с. 102]

Реальне і поступове долаання структурних диспропорцій за нинішніх умов можливе в умовах ефективної децентралізації та реалізації регіональної політики. Для усунення структурних диспропорцій в наш час і на майбутнє необхідно, перш за все, провести перспективну модернізацію системи освіти в регіонах та забезпечити розвиток РОС. Основна мета *модернізації освіти* має полягати в забезпеченні її високої якості, побудові ефективної загальнодержавної освітньої системи та РОС з реальною економікою та менеджментом, які відповідають потребам сучасного суспільства та соціально-економічного розвитку регіонів, їх економічній спеціалізації.

Перспективна модернізація системи освіти в регіонах повинна передбачати повне забезпечення її випереджувального характеру. Відповідно до цього слід виділити наступні пріоритетні напрямки у модернізації системи освіти:

- модернізація системи управління освітою;
- забезпечення доступності та безоплатності освіти в регіонах за пріоритетними напрямками підготовки (сферами зайнятості);
- підтримка доступу до освіти людей з особливими потребами, малозабезпечених верств населення, дітей-сиріт;

- дотримання високих стандартів та якості освіти;
- підвищення якості педагогічних працівників, розробка програми державної підтримки педагогів, особливо у регіонах;
- формування економіки освіти, підтримка якісної приватної освіти, розвиток освітнього менеджменту та освітніх інновацій, підтримка нових освітніх проектів та послуг, створення нормативно-правового поля, сприятливого до залучення й використання ресурсів та інвестицій до ринку освітніх послуг.

Таблиця 1

**Критерії визначення структурних диспропорцій
у сфері освіти внутрішнього і зовнішнього характеру**

Внутрішні структурні диспропорції освітньої системи	Зовнішні структурні диспропорції освітньої системи з іншими системами країни/регіону
<u>Диспропорції:</u> – за освітньо-кваліфікаційними програмами (галузі знань); – за рівнями освітньої підготовки (магістр, бакалавр, молодший спеціаліст, кваліфікований робітник); – за формою навчання (денна, заочна, дистанційна); – за формою оплати навчання (бюджетна, платна).	<u>Диспропорції з ринком праці:</u> – за характеристиками зайнятих (гендерні, вікові, освітні, професійні, кваліфікаційні); – за типами зайнятості (найм, самозайнятість, підприємництво); – за потребою у працівниках (попит і пропозиція праці); – за статусом економічної активності (добровільне, вимушене безробіття; повна, неповна (у т.ч. вимушена) зайнятість); – за рівнем оплати (високо-оплачувана, низько-оплачувана). <u>Диспропорції з економічною системою:</u> – за сферами зайнятості (між секторами (матеріальним, нематеріальним), галузевим (види економічної діяльності)); – за результируючими характеристиками (продуктивна, ефективна, інноваційна). <u>Диспропорції з суспільною системою:</u> – за правовим статусом (легальна, нелегальна).
Диспропорції територіальні: глобальні, міждержавні, транскордонні, міжрегіональні, міжпоселенські, міжінституційні	

Джерело: Складено автором

За нинішніх умов перспективна модернізація системи освіти в регіонах повинна бути спрямованою на формування таких РОС, які б розвивались з випереджувальним характером відносно ринків праці й регіональної економіки, активно взаємодіяли з науковими, управлінськими та бізнес-структурами. Модернізація системи освіти має слугувати важливим етапом покращення відповідних параметрів освітньої діяльності, що в подальшому спричинить трансформаційні зміни та усуне структурні диспропорції.

Висновки. Отже, структурні диспропорції економіки та освіти є взаємо-детермінованими. У даній публікації розкрито більшою мірою їх теоретичний зміст та проаналізовано основні індикатори, що вказують на ключові проблеми в Україні. Як пропозиція поступового вирішення проблеми структурних диспропорцій економіки та підготовки фахівців вітчизняною системою освіти акцентовано увагу на важливості децентралізації управління та формування РОС. На першому етапі важливо провести модернізацію освіти, що б слугувало основою для подальшого інноваційного розвитку РОС з метою усунення структурних диспропорцій регіонального розвитку. Для розробки пропозицій щодо його пришвидшення та здійснення прогнозу необхідні комплексні методи аналізу на основі складових цього розвитку, а також чинників, які на нього впливають. За результатами такого аналізу та пропозицій, які в подальшому повинні бути реалізовані в регіонах, можна також аналізувати та передбачати їх соціально-економічний розвиток. При цьому велике значення відіграє виокремлення груп чинників, які у відсотковому значенні найбільше впливають на результативний розвиток економіки регіонів та інноваційний розвиток РОС як його складової. Підсилення саме основної рушійної сили такого розвитку дасть змогу отримати максимальний кінцевий результат, а також проводити ефективно прогнозування розвитку в майбутньому.

Список використаної літератури

1. Клімова О. І. Структурні зміни в економіці: основні поняття та види. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2009. Вип. 24 (1). С. 60–65.
2. Ковалевський Ю. А. Статистичний аналіз співвідношення попиту та пропозиції робочої сили в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.10 «Статистика». Київ, 2015. 22 с.
3. Мудра О. В. Особливості економічного механізму регулювання взаємодії ринків освітніх послуг і праці. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2013. Вип. 1 (1). С. 101–104.
4. Помінчук С. Г. Формування ринку праці у контексті подолання дисбалансу попиту та пропозиції робочої сили. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2015. Вип. 14, частина 4. С. 122–125.
5. Скірка Н. Я. Структура економіки: сутність, основні завдання та типи. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. Вип. 18.5. С. 205–216.
6. Статистична інформація. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Чернявська Ю. Б. Економічні важелі механізму державного регулювання ринку праці в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. № 7–8. С. 102–106.
8. Шаповалов В. В. Теоретичне дослідження категорій ринку праці. *Економіка і суспільство: електронне наукове фахове видання Мукачівського державного університету*. 2016. Вип. 5. С. 122–125.
9. Шевчук А. В. Регіональні освітні системи: теорія, методологія, практика інноваційного розвитку: монографія. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2013. 463 с.

References

1. Klimova, O. I. (2009) Strukturni zminy v ekonomitsi: osnovni poniattia ta vydy [Structural changes in the economy: basic concepts and types]. *Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Ser. Ekonomichni nauky*, No. 24 (1), pp. 60–65.
2. Kovalevskiy, Yu. A. (2015) Statystychnyi analiz spivvidnoshennia popytu ta propozytzii robochoi syly v Ukraini [Statistical analysis of the supply-demand and labor supply in Ukraine]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk, Kyiv, 22 p.
3. Mudra, O. V. (2013) Osoblyvosti ekonomichnoho mekhanizmu rehuliuвання vzaiemodii rynkiv osvitynikh posluh i pratsi [Features of the economic mechanism for regulating the interaction of markets for educational services and labor]. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti*, No. 1 (1), pp. 101–104.
4. Pominchuk, S. H. (2015) Formuvannia rynku pratsi u konteksti podolannia dysbalansu popytu ta propozytzii robochoi syly [Formation of the labor market in the context of overcoming the imbalance of demand and supply of labor]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, No. 14, part 4, pp. 122–125.
5. Skirka, N. Ya. (2008) Struktura ekonomiky: sutnist, osnovni zavdannia ta typy [The structure of the economy: the essence, the main tasks and types]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, No. 18.5, pp. 205–216.
6. Statystychna informatsiia [Statistical information]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Cherniavska, Yu. B. (2007) Ekonomichni vazheli mekhanizmu derzhavnoho rehuliuвання rynku pratsi v Ukraini [Economic levers of the mechanism of state regulation of the labor market in Ukraine]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, No. 7-8, pp. 102–106.
8. Shapovalov, V. V. (2016) Teoretychne doslidzhennia katehorii rynku pratsi [Theoretical study of categories of the labor market]. *Ekonomika i suspilstvo: elektronne nauкове fakhove vydannia Mukachivskoho derzhavnoho universytetu*, No. 5, pp. 122–125.
9. Shevchuk, A. V. (2013) Rehionalni osvityni systemy: teoriia, metodolohiia, praktyka innovatsiinoho rozvytku [Regional educational systems: theory, methodology, practice of innovation development]: monohrafiia, Lviv: Instytut rehionalnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 463 p.

A. V. Shevchuk

THE ROLE OF REGIONAL EDUCATIONAL SYSTEMS IN THE REGULATION OF STRUCTURAL DISPROPORTIONS IN THE ECONOMY OF UKRAINE

Introduction. *The question of the correspondence of the graduation of specialists to the real needs of the labor market with subsequent influence on economic processes has gained special significance in the period of modern reformation of Ukrainian economy. Unjustified prevalence of the number of graduates of*

certain specialties and their discrepancy with economic specialization of the regions, significant distortions in the market in the plane of the ratio of demand and supply of labor significantly affect socio-economic development of the state. An urgent task is the development of theoretical and methodological foundations of the study of the regulation of structural disproportions in the economy and the training of specialists in front of scientists, that can be ensured through holistic development of regional educational systems.

The purpose of the publication is to determine the influence of regional educational systems and to substantiate their role in the regulation of structural imbalances in Ukrainian economy.

Presentation of the main research material. *The content of structural disproportions is derived from the notion of structure as a system concept. Structural imbalances can arise from internal and external vectors. It is important to investigate structural disparities of the economy in relation to educational system, with which there are close interconnections. The analysis of structural imbalances in Ukraine has proved the urgent need to restore the system of planning and forecasting the development of the economy to determine the real need for specialists and workers, as well as to stimulate the re-emigration of persons who studied abroad. It is very necessary to have a perspective modernization of education in Ukraine with the formation and development of regional educational systems in conceptual plan.*

Conclusions. *Structural imbalances in economics and education are mutually deterministic. There is a disproportion between these systems in Ukraine for a long period of time. Gradual solution of the problem of structural imbalances in the economy and the training of specialists by domestic system of education should be implemented through the decentralization of management and the formation of regional educational systems. It is important to modernize education, which would serve as the basis for further innovative development of regional educational systems with a view to eliminating structural disparities in regional development at the first stage. To develop proposals for accelerating and implementing the forecast, complex analysis methods based on the components of this development, as well as factors influencing it are needed. According to the results of such analysis and proposals that will be further implemented in the regions, it is possible to analyze and anticipate their socio-economic development. It is important to identify the groups of factors at the same time, which in percentage terms most influence the effective development of regional economy and the innovative development of regional educational systems as its component. Strengthening the main driving force behind this development will allow to obtain the maximum end result, as well as to effectively predict future development.*

Keywords: *structural changes, structural disproportions, national economy, labor market, demand and supply of labor, educational migration, regional educational systems.*